

**Аналіз
метеорологічних та гідрологічних умов осінньо-зимового періоду
(листопад-грудень 2020 року та січень-лютий 2021 року)
в суббасейні Сіверського Дінця**

Календарна зима 2020 – 2021 рр. у басейнах річок Сіверського Дінця була аномально теплою з дефіцитом опадів. Одночасне поєднання усіх несприятливих гідрометеорологічних умов (протягом тривалого періоду) для формування весняного стоку в регіоні відмічається вперше.

Погода восени виявилась нестійкою, але теплішою ніж зазвичай, із дефіцитом опадів. Розподіл їх був дуже нерівномірний, як у часі, так і за територією.

Осінні запаси продуктивної вологи у метровому шарі ґрунту розподілились вкрай нерівномірно по території регіону і станом на 28 жовтня становили:

- у Харківській області 40 – 90% норми, що можна оцінити, як недостатні, винятком були метеостанції Куп'янськ (8% норми) та Красноград (113%);
- у Луганській області 140 – 190% норми (добрі);
- у Донецькій області були від 30 до 70% норми (недостатні).

Зима у регіоні протягом грудня 2020 року та січня – лютого 2021 року так і не встановилася, не був зафіксований стійкий перехід середніх добових температур повітря через 0° у бік від'ємних значень.

Стійкий сніговий покрив у суббасейні Сіверського Дінця в цей період також не утворився. Внаслідок аномально теплої погоди, за винятком нетривалого холодного періоду у другій декаді січня, в регіоні опади випадали переважно у вигляді мокрого снігу, мокрого снігу з дощем або дощу. Сталий сніговий покрив у регіоні утворився протягом 9 – 13 січня.

Протягом тривалого періоду (жовтень – грудень 2020 року та січень – лютий 2021 року) на річках регіону спостерігались незначні добові коливання рівнів води з різною тенденцією. На рівневий режим окремих річок також мала вплив водогосподарська діяльність, яка обумовлювала незначний ріст рівнів води.

Середня місячна водність річок у жовтні – грудні 2020 року та січні – лютому 2021 року майже не змінювалась і становила: на більшості річок регіону (у порівнянні з місячною нормою) 40 – 80%. Низька водність зберігалась тривалий період на р. Сухий Торець та деяких річках Приазов'я, у межах 10 – 25% норми.

У першій декаді грудня на водних об'єктах регіону розпочався процес льодоутворення і протягом грудня – першої половини січня відмічались льодові явища різної інтенсивності у вигляді заберегів, шуги та неповного льодоставу. Льодостав з товщиною криги 1 – 16 см спостерігався на р. Сіверський Донець біля м. Чугуїв та с. Протопопівка, р. Уди біля смт. Пересічне та р. Лопань біля смт. Козача Лопань та на водосховищах Харківської області. На кінець січня водні об'єкти регіону були вільні від льодових явищ.

З 23 січня у регіоні відмічалась відлига, яка призвела до танення снігового покриву, що обумовило початок розвитку незначного тало-дощового паводку на річках басейну Сіверського Дінця впродовж 23-27 січня. Проходження максимумів відмічалось протягом першої декади лютого із загальним підйомом рівнів води над передпаводковими на 0,1 – 0,8 м (без негативних наслідків). Зимовий паводок дещо поліпшив гідрологічну ситуацію на річках басейну Сіверського Дінця у межах Харківської області, їх водність збільшилась на 10 – 20 % у порівнянні з січнем.

Погода лютого була мінливою, але теплішою за норму на 0,5 – 2,5°. Опади були у вигляді снігу, мокрого снігу та дощу різної інтенсивності, які розподілились по території регіону нерівномірно. Сума їх за місяць у басейні Сіверського Дінця

коливалась від 39 до 78 мм, що становило 100 – 190% місячної норми. У Приазов'ї спостерігався дефіцит опадів 18 – 30 мм (50 – 80% норми).

Відлиги у лютому, які спостерігались на початку та наприкінці місяця, сприяли повному сходу снігового покриву у регіоні.

Такі погодні умови сприяли загальному незначному підвищенню водності більшості річок регіону. У першій декаді лютого на річках басейну Сіверського Дінця пройшов тало-дощовий паводок із загальним підйомом рівнів води над передпаводковими на 0,1 – 0,8 м.

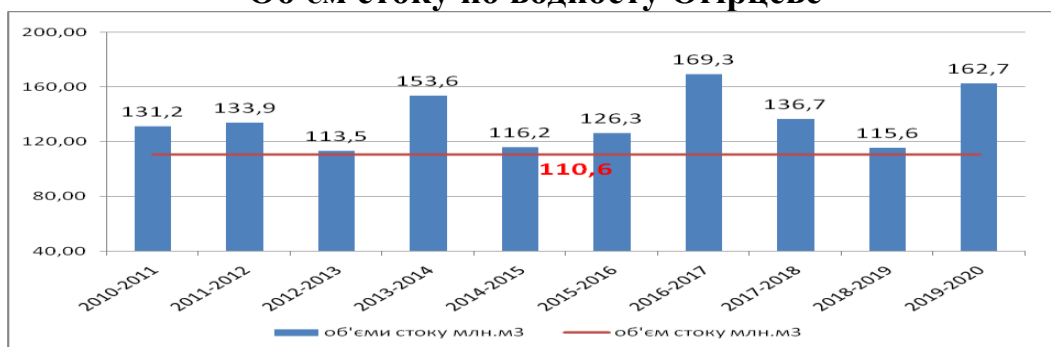
Процес звільнення річок від льоду повільний і відбувався кілька разів протягом лютого.

Об'єми стоку та витрати по основних водпостах по басейнах в Харківській, Донецькій та Луганській областях р. Сіверський Донець

Харківська область:

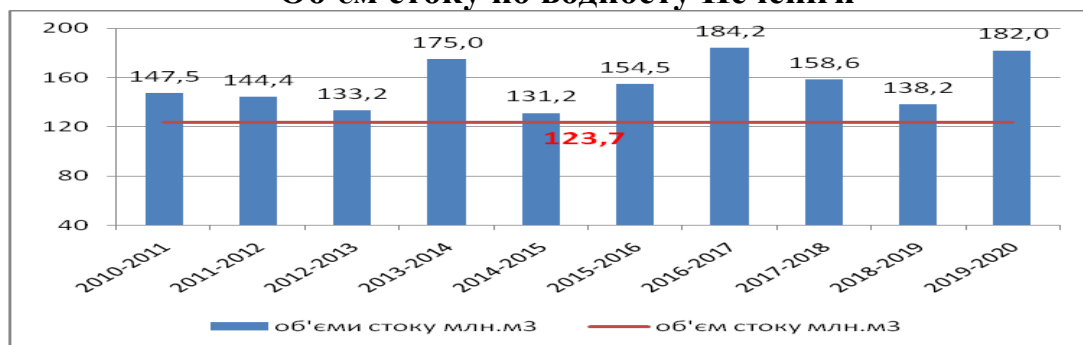
- в/п Огірцеве (кордон РФ та Харківської області, 944 км) об'єм стоку склав 110,6 млн.м³, що наближено до об'єму стоку осінньо-зимової межені 2012-2013 років. Середні витрати склали 10,7 м³/с, коливались від 7,2 м³/с до 13,7 м³/с.

Об'єм стоку по водпосту Огірцеве

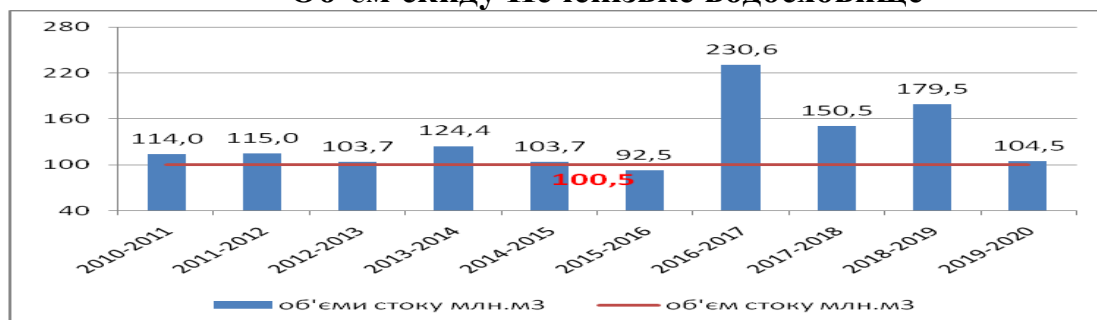
- в/п Печеніги (941 км) об'єм притоку склав 123,7 млн.м³, що є мінімальним за останні 10 років спостережень. Середні витрати склали 11,9 м³/с, коливались від 8,1 м³/с до 17,7 м³/с.

Об'єм стоку по водпосту Печеніги

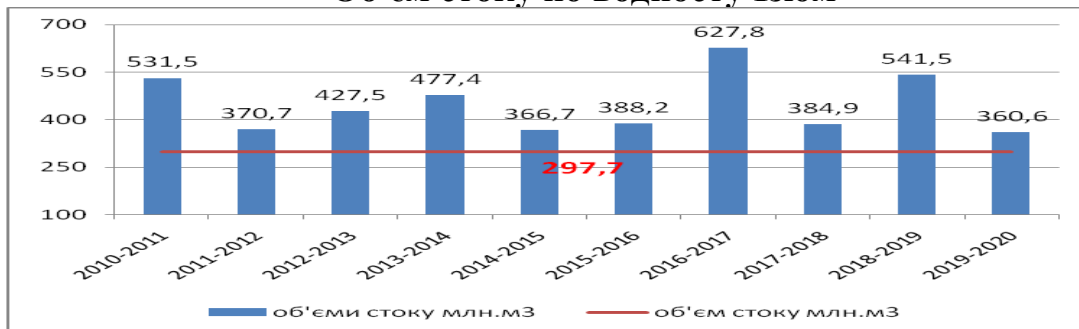
- гребля Печенізького водосховища (874 км) об'єм скиду склав 100,5 млн.м³. Середні витрати склали 9,8 м³/с, коливались від 9 м³/с до 12 м³/с.

Об'єм скиду Печенізьке водосховище

- в/п Ізюм (602 км) об'єм стоку склав 297,7 млн.м³ та є мінімальним за останні 10 років спостережень та залежав від скиду з Печенізького водосховища, який склав 33%. Середні витрати були на рівні 31,6 м³/с, коливались від 17,0 м³/с до 50,0 м³/с.

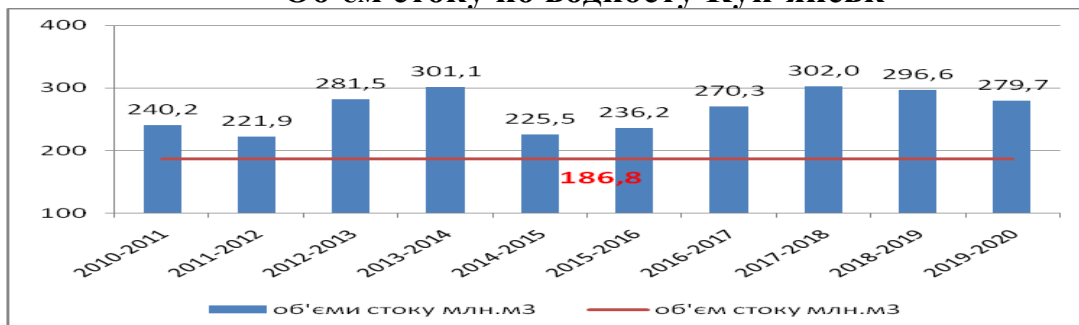
Об'єм стоку по водпосту Ізюм

р. Оскіл (580 км)

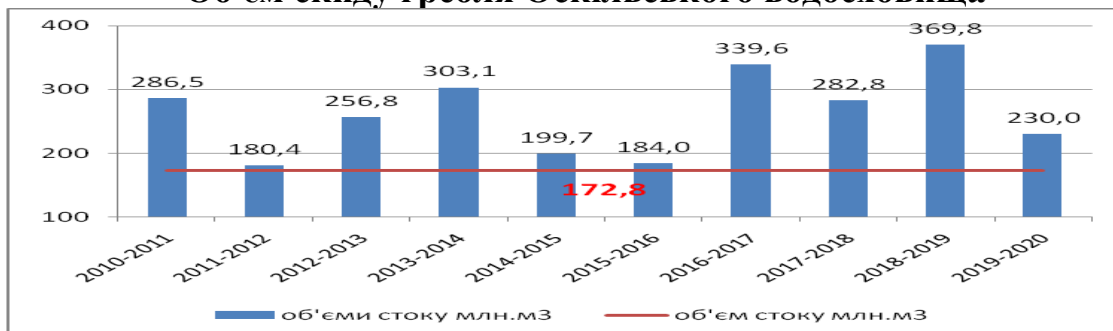
- в/п Куп'янськ (121 км) об'єм стоку склав 186,8 млн.м³, середні витрати склали 21,1 м³/с. Об'єм стоку є мінімальним за останні роки спостережень. Протягом періоду витрати коливались від 13,0 м³/с до 33,4 м³/с.

Об'єм стоку по водпосту Куп'янськ

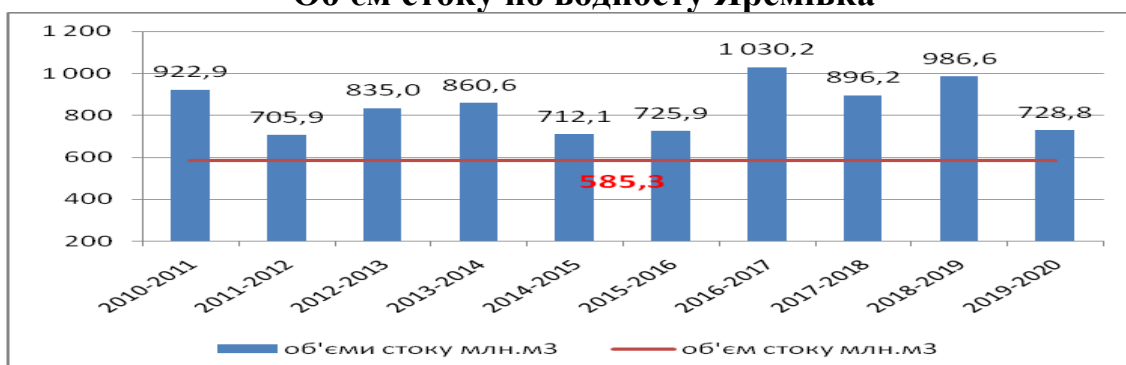
- гребля Оскільського водосховища (р. Оскіл, 12 км) об'єм скиду 172,8 млн.м³, скиди з водосховища в даний період здійснювались витратами 18,4 м³/с. Протягом періоду витрати коливались від 16,0 м³/с до 22,0 м³/с.

Об'єм скиду гребля Оскільського водосховища

- в/п Яремівка (кордон Харківської та Донецької областей, 573 км) за рахунок водогосподарської діяльності об'єм стоку склав 585,3 млн.м³, що є мінімальним за останні 10 років спостережень, та залежав від скиду з Оскільського водосховища, який склав 30%. Середні витрати склали 61,5 м³/с, коливались від 46,0 м³/с до 77 м³/с.

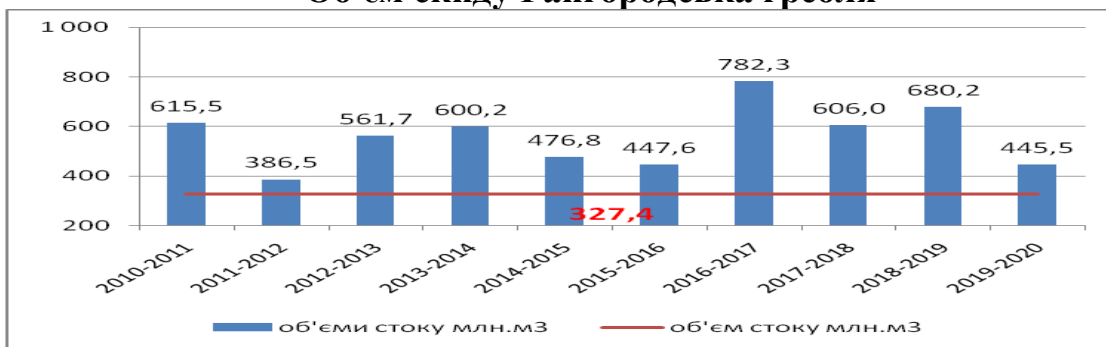
Об'єм стоку по водпосту Яремівка

Донецька область:

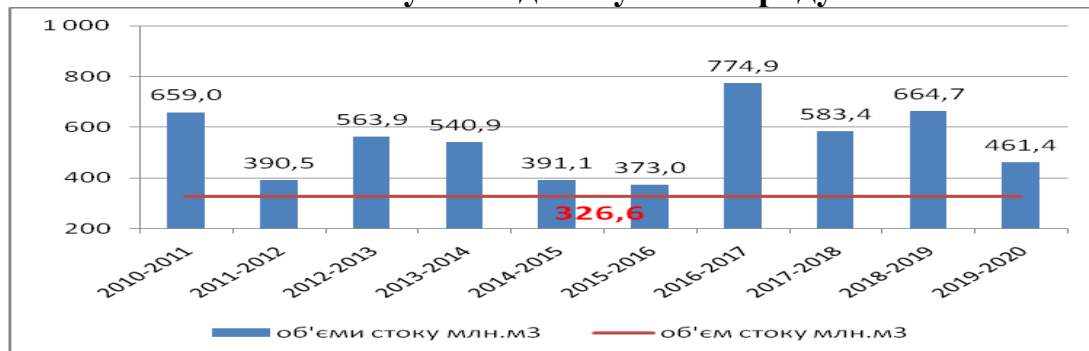
- в/п Райгородська гребля (522 км) об'єм стоку склав 327,4 млн.м³, при цьому забір в канал склав 169,3 млн.м³. Середні витрати склали 36,4 м³/с, коливались від 21,0 м³/с до 50,4 м³/с.

Об'єм скиду Райгородська гребля

- в/п Райстародубівка (кордон Донецької і Луганської областей, 510 км) об'єм стоку склав 326,6 млн. м³, що залежало від скидів з Райгородської греблі. Середні витрати склали 36,9 м³/с, коливались від 15,5 м³/с до 59 м³/с.

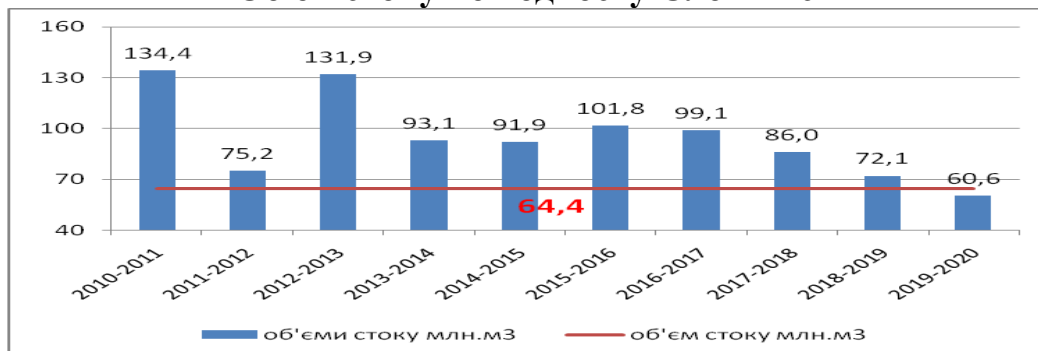
Об'єм стоку по водпосту Райстародубівка

р. Казенний Торець (518 км)

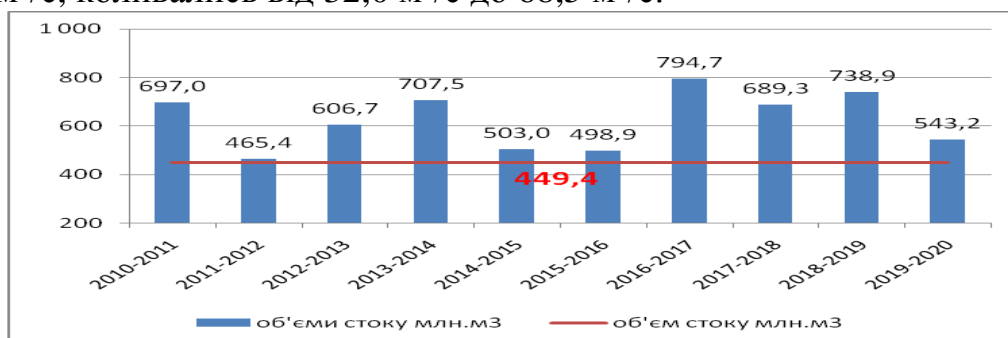
- в/п Слов'янськ (21км) об'єм стоку склав 64,4млн.м³, що є мінімальним в 2019-2020 роках. Середні витрати склали 6,3 м³/с, коливались від 4,17 м³/с до 9,55 м³/с.

Об'єм стоку по водпосту Слов'янськ

Луганська область:

- в/п Лисичанськ (430 км) об'єм стоку склав 449,4 млн.м³. Середні витрати склали 48,0 м³/с, коливались від 32,0 м³/с до 68,5 м³/с.

Оцінка водозабезпеченості водних об'єктів у басейнах річок Сіверський Донець, Дніпра та Приазов'я

Основним завданням осінньо-зимового періоду є підготовка водойм до безаварійного пропуску повеней (створення необхідного вільного об'єму в межах (10-20%). Обсяги і темпи осінньо-зимового та передповеневого спрацювання водосховищ враховуються Правилами експлуатації.

Погодні умови осінньо-зимової межені 2020-2021 рр. вплинули на режими роботи водосховищ у зв'язку з відсутністю передумов формування водопілля. Середній відсоток наповнення водосховищ по басейнах станом на кінець осінньо-зимової межені:

р. Сіверський Донець (з урахуванням обсягів Печенізького та Оскільського водосховищ) складав 1041 млн.м³ – 84 % (аналогічний період минулого року – 84%), що є достатнім забезпеченням перерозподілу річкового стоку для сталого водопостачання користувачів у межах встановлених лімітів.

За рахунок своєчасного коригування режимів роботи водосховищ сумарний об'єм наповнення водосховищ басейну за осінньо-зимовий період збільшився на 139,2 млн.м³. Вільна ємність у водосховищах басейну р. Сіверський Донець – 212,0 млн.м³, в т. ч. по Печенізькому водосховищу 56,0 млн.м³ та по Оскільському 100,2 млн.м³.

Основні водосховища в межах Харківської, Донецької та Луганської областей (за наявних даних), які регулюють річковий стік в басейні річки Сіверський Донець, працювали у відповідності з Правилами експлуатації, рекомендаціями Міжвідомчої комісії (від 29.10.2020) в межах затверджених Держводагентством режимів роботи водосховищ і водогосподарських систем басейнів Сіверського Дінця, Дніпра та річок Приазов'я на період осінньо-зимової межені 2020-2021 років.

У зв'язку з відсутністю основного чинника формування весняної повені, а саме снігового покриву, на кінець осінньо-зимового періоду режим роботи водосховищ комплексного призначення було скориговано на наповнення.